

Смольницька О. О.

ORCID: 0000-0001-9864-1727

кандидат філософських наук,

консультантка з української філології

Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих»

Української греко-католицької церкви

м. Львів, Україна

ГІПОТЕТИЧНИЙ ОБРАЗ ОБ'ЄКТА В ЛІРИЦІ КРИМСЬКОГО ХАНАТУ (ГАЗЕЛЬ ГАЗАЇ): ОРИГІНАЛ І СУЧАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕКЛАД

Ключові слова: поезія, газель, переклад, символ, об'єкт, Кримське ханство.

Поезія Кримського ханства залишається нещодавно відкритим, але ще не систематизованим і до кінця не перекладеним (як і не вивченим) феноменом в українській гуманітаристиці. У центрі нашої уваги перебуває газель Газаї “*Habîbim mûnisim yârim tabîbim derde dermânım...*” [2–3]. Висловлюється припущення, що завуальовано описаний у ній жіночий образ може означати ханську дочку, поетесу Ханзаде-Ханум [2, с. 121].

Мета дослідження – дослідити заявлений гіпотетичний образ об'єкта героя як символ і метафору.

Завдання: 1) повідомити головні біографічні риси автора; 2) дослідити перекладацькі трансформації під час відтворення реалій описаної культури; 3) проаналізувати вибрані лексеми як символи.

Застосовується перекладознавчий, текстологічний, символічний аналіз.

Зокрема, це одна з газелей войовничого і наділеного багатьма талантами хана *Борá Гази (Газі) II Герая (Гірея) Хана* (II Ğazı Geray, Boğazlı Geray, 1551?/1554?–1607), який творив під псевдонімами “Газай” (*Gâzayî, Ğazâyî*) і “Хан Газі”. Один з образів-символів, наявних у ній (у складній системі інших символів, то постійних, то варійованих), – це *лікар-табіб*. Перекладацька трансформація доместикації тут пасує не до кінця, тому авторкою запропонованого дослідження застосовано *форенізацію, транслітерацію з поясненням*. Українською цей 1-й рядок 1-го бейту звучить так: “О люба, лікарю-табіб, мене ти вбережи від лих...” [1, с. 114]. У зв'язку з цим образом розглядається символ *мазі чи бальзаму на рану*, але ці ліки не здатні загоїти саме душевну рану (у цьому разі – від розлуки з близькою

людиною, оскільки ліричний герой і сам автор вирушає в похід, до чергового бою).

Або 1-й рядок останнього бейту: “Közim yaşın döker her dem çeker zahmine yok merhem” [3, с. 115] – “З очей вода, не гоїть мазь, бо цей оманливий бальзам...” [1, с. 114]. Цікаво, що сльози тут описані *відсторонено* – як вода (око порівняно з фонтаном як постійний символ [2, с. 122], але вочевидь тут це *імплікатура*); також автор не гіперболізує цей символ – наприклад, як кров чи криваві сльози.

Отже, у проаналізованому вірші цікаві *імпліцитні* символи – бальзам та інше лікування, пов’язане з раною. Зрозуміло, що лікар, цілитель (табіб) – метафоричний, оскільки означає близьку людину, а лікування може бути духовним. Також це як бойова, так і різнопланова лірика, у якій віртуозно сублімується біографічний досвід автора (якщо прийняти гіпотезу про дедикацію дослідженої газелі). Робота має перспективу продовження з огляду на складність і символічність розглянутої поезії взагалі, як і конкретного вірша зокрема. Аналіз зазначених творів має бути як текстуальним, так і контекстуальним, зокрема і в аспектах як філології, так і історії, релігієзнавства, філософії та ін.

Література:

1. Газі Гірай. Газель / З турецької [переклала] Ольга Смольницька. *Ars Translatoria* : зб. перекладів / упорядники : О. В. Константінова, О. П. Демиденко. Рівне : РДГУ, 2022. С. 114.

2. Смольницька О. О. Проблема українського перекладу однієї з газелей Борá Гази П Герая Хана (Газаї): відтворення суфійської символіки, пов’язаної з терапією та флористичними архетипами. *VI Конгрес сходовознавців: збірник матеріалів, м. Київ, 3 грудня 2022 року*. Київ : Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського; Львів – Торунь : Liha-Pres, 2022. С. 120–125. URL: <http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/view/182/3550/8090-1>

3. Gazi Giray. *Gazel*. *Ars Translatoria* : зб. перекладів / упорядники: О. В. Константінова, О. П. Демиденко. Рівне : РДГУ, 2022. Вип. 7. С. 115.